

OLUF

Av Arthur Arntzen

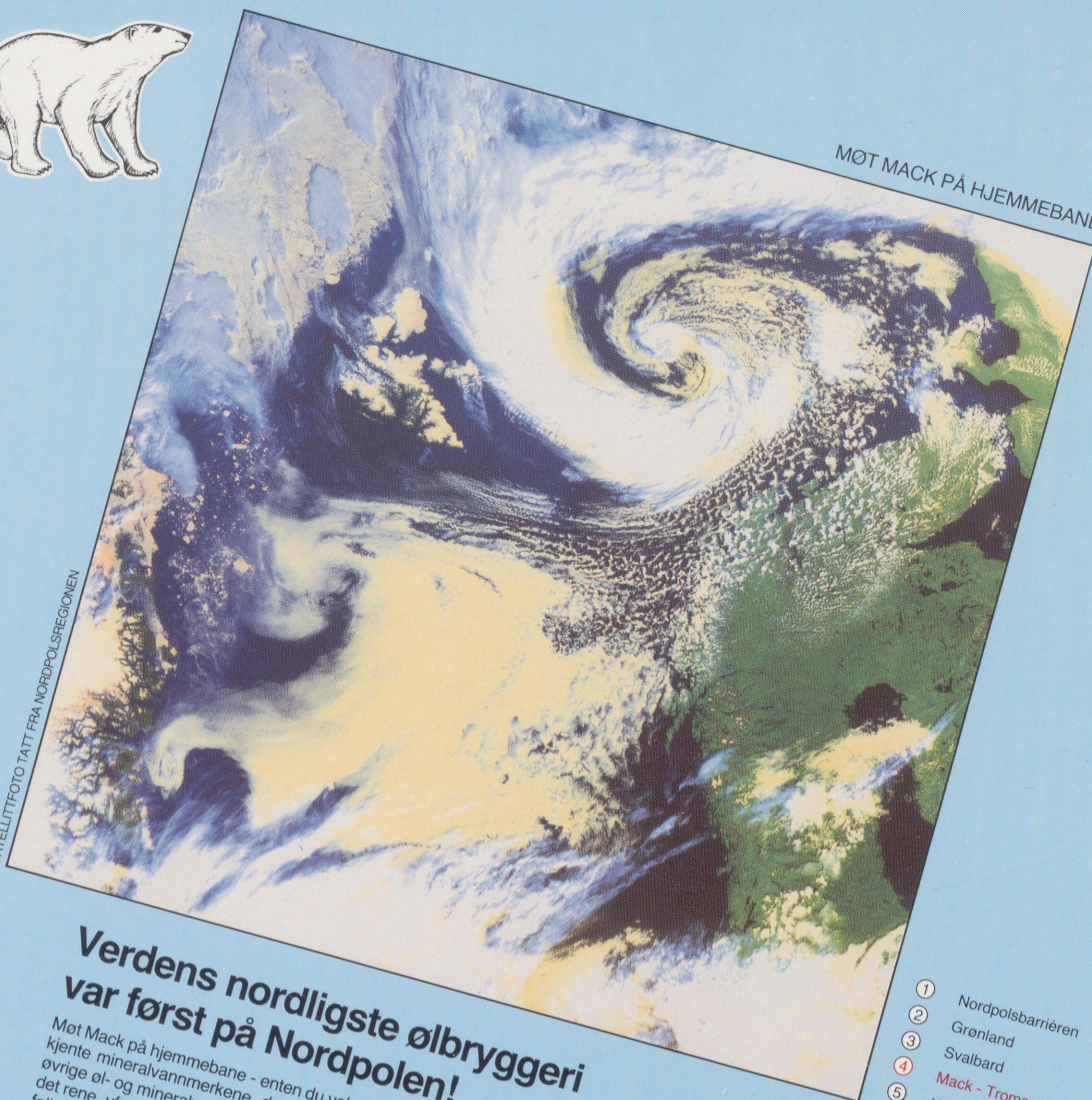

HÅLOGALAND
TEATER

MØT MACK PÅ HJEMMEBANE

SATELLITFOTO TATT FRA NORDPOLREGIONEN

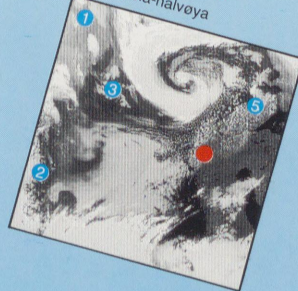
Verdens nordligste ølbryggeri var først på Nordpolen!

Møt Mack på hjemmebane - enten du velger vårt nye lettøl, de verdenskjente mineralvannmerkene, det nyutviklede "Tromsøvann" eller våre øvrige øl- og mineralvannprodukter. Med mer enn 100 års erfaring med det rene, uforurensede "Polarvannet", kan vi garantere at drikkevarene faller i smak.

Mack

A.S.L. Mack's Ølbryggeri & Mineralvandfabrik, Tromsø.

- 1 Nordpolsbarrièren
- 2 Grønland
- 3 Svalbard
- 4 Mack - Tromsø
- 5 Kola-halvøya

Kjære publikum!

En stadig gjentatt målsetting for Hålogaland Teater har vært å bli et nordnorsk folketeater. Hva det betyr kan selvfølgelig avhenge av hvem som sier det og når det sies. Hvis vi imidlertid velger den mest nærliggende tolkning, skulle det bli noe sånt som at teatret ønsker å vise forestillinger som flertallet av landsdelens befolkning, det som noe odiøst kalles vanlige folk, kan identifisere seg med. Noe som igjen betyr at tema må ha sitt utspring i nordnorsk virkelighet og formen må være folkelig. Hvordan et teater skal fylle en slik målsetting, vil det være delte meninger om. Gode besøkstall alene er ikke noe bevis for at teatret er et folketeater, ei heller at temaet er hentet fra nordnorsk virkelighet, og at formen er folkelig gjør ikke teatret nordnorsk. Men hvis vi lykkes i å forene disse tre elementene, er vi ikke da i nærheten av et nordnorsk folketeater?

Slike tanker ligger bak kveldens forestilling, som teatret lenge har ønsket å presentere, og som nå endelig er en realitet. Et raskt tilbakeblikk i arkivet forteller at det var for drøye fem år siden at jeg inviterte Arthur Arntzen til å skrive et helafstens skuespill om og med Oluf. Imidlertid var Arthur på det tidspunkt noe skeptisk til et slikt prosjekt. Men ideen og invitasjonen har vært holdt varm, og omsider

ga Arthur etter for presset. En del av forklaringen på Arthurs tilbakeholdenhet var nok de krav og forventninger han skjønte ville bli stilt til ham selv og et slikt prosjekt. Når jeg nå ser hvilken interesse og mediaoppmerksomhet som forestillingen har blitt gjenstand for, allerede i lang tid før premieren, forstår jeg hans skepsis.

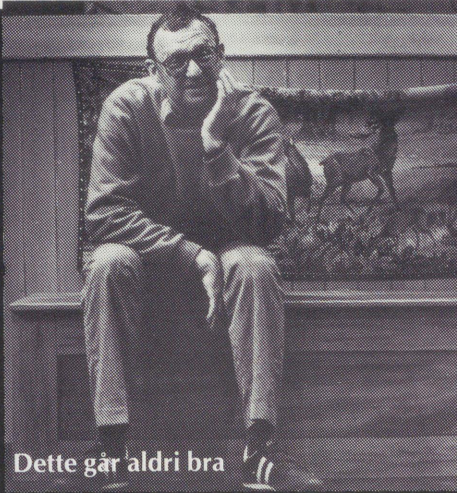
Teatret merker selvsagt også det forventningspresset som denne forestillingen er utsatt for. Vi håper selvsagt at vi har klart å ta hånd om Arthur Arntzens stykke og intensjoner på en måte som ikke skuffer alle de som kommer til å se forestillingen og som i mange år har trykket Oluf til sitt hjerte. Vårt håp er at vi kan være med på å gi Oluf nye dimensjoner gjennom å presentere ham i andre og nye omgivelser, og å prøve å vekke til livs Raillkattlia på scenen.

Vi er Arthur Arntzen dypt takknemlig for at han tok sjansen på å skrive kveldens tekst for teatret. Hans tilstedeværelse på HT har vært en inspirasjon for oss alle. Den tillit han har vist teatret har vært enestående, og jeg håper vi kan kvittere med et scenisk resultat som både Arthur, Oluf og resten av Raillkattlias beboere kan være kjent av.

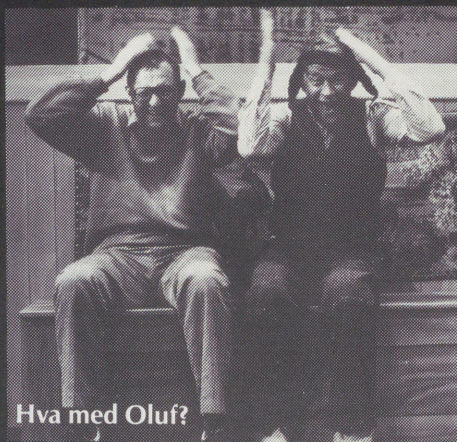
Lykkes teatret med dette vil kanskje nettopp «OLUF» være den forestillingen som oppfyller ideen om et nordnorsk folke-teater.

God fornøyelse!

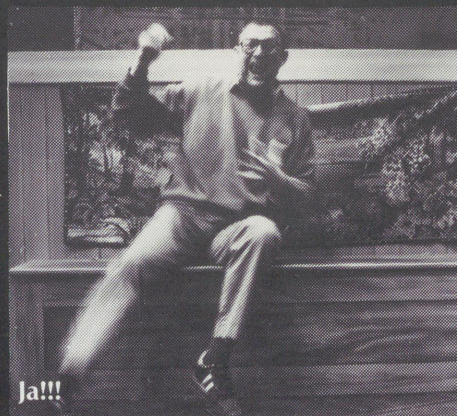
Bernhard Ramstad
teatersjef.

Dette går aldri bra

Hva med Oluf?

Ja!!!

Kabal i Rallkattlia

Fenomenet Oluf

Av Håkon Karlsen

Det er etterhvert kommet endel karakteristikk av typen Oluf som er representant for noe særlig nord-norsk. Arthur Arntzen har også prøvd å ringe ham inn på den måten, og har nevnt momenter som den elleville fortellerglede, leken med ordene, hengivelsen til den rabiante overdriivelse, den ustyrlige billedbruken, – kort sagt: tradisjonen fra «Vett og uvett».

Jeg tror ikke jeg behøver å gå videre på den veien, jeg vil bare sitere Hamsun der han sier om en av sine helter: «Da opplot August sin ofselige gullmunn og lot sin fantasi skeie ut». Det treffer også typen Oluf midt i blinken.

Jeg kunne ha mer lyst å begi meg ut i helt nytt farvann og våge meg på et par gjetninger om det jeg drister meg til å kalle «det sosialpsykologiske aspekt» ved Oluf-fenomenet.

For det er unektelig til ettertanke at en feig og tannlaus latstaur, heimebrenner og tøffelhelhet blir radio/fjernsynsfigur, boksuksess over alle grenser og landets mest ettertraktede underholder - i alle miljøer. Ingen av oss kunne vel drømme om at denne opprinnelige buskisbajas fra et ungdomslag i Tromsdalen skulle erobre Norge.

Kan det være noe mer og kanskje noe dypere som ligger til grunn enn det at folk rett og slett liker å le og stadig spør etter noe blott til lyst og latter?

Det slår oss kanskje ved nærmere ettertanke at det går en klar linje fra Oluf og bakover til den klassiske komikeren, til selve hoffnarren, «The Kings Jester». Raringen, særlingen som fikk alle til å le bare ved sitt utseende, men som dessuten hadde frispråk, tillatelse til å drive av med alt og alle, ja, med Kongen selv, – hvis han ikke gikk for langt. Det finnes i litteraturen eksemplarer av arten som drev en farlig balansekunst her og konstruerte morsom-

heter med dobbelt og tredobbelt bunn, så de giftige sarkasmene ikke ble oppdaget, men skyllet ned med vin og latter.

Er Oluf slik? Ja, Oluf kan **også** være slik. Det vet alle som har hørt ham i miljøer der en virkelig utgave av hans type naturligvis aldri ville ha fått adgang. Jeg tenker f.eks. på festkledde medlemmer av den finere handelstand i Bergen. Oluf har adgang fordi han er engasjert som moromann. Men nå er bygdebajassen plutselig blitt noe mer og langt farligere. Med vidd og

Oluf-latter kan han utdele den ene ørefiksen etter den andre og «takke» dem for at de i generasjoner har snytt en hel landsdel på tørrfisen. Men det drukner i latter og champagne. De lyt tåle det. Narren har talt, og Narren er tilgitt.

Men hvem sitter på gjerdet og fryder seg over dristigheten hos denne giftige flåkjeften av en bygdeorginal som uventet avslører at han også har hoffnarrens farlige vett? Jo, alle slektningene etter typen Oluf, og dem er det mange av, spredt over

Den unge Oluf sammen med sin viv Emma, da hun ennå fikk plass på scenen.

alle bygder i hele dette landet. Oluf eksisterer jo ikke lenger i dagens Norge – som figur. Han tilhørte min og Arthur Arntzens barndom. Det vet alle som har sett førkrigstypen fra bortgjømtgrenda, den plirende, solrynkede Aukrust-bonden med forhistorisk ryggsekk, ruslende nedover byens Storgate. Enfoldigheten som ble bondefanget. Gudsordet fra landet. Bonden i byen, –som alltid ble ledd ut.

Mange av dem, kanskje langt de fleste, hadde det tilfelles i utseende og klesdrakt at slitet og fattigdommen hadde satt sin spøk på dem, men ånden var slett ikke så fattig som byfolk trodde. Nå er Oluf her. **Han** hånes ikke. Med sin rappe kjeft kan han ikke bare klare seg mot makta og «storingan». På vegne av taperne, på vegne av alle «bønder i byen» seirer

han nå på alle fronter over det urbane kaldfliret.

Jeg bare spør, eller rettere sagt gjetter: Kan dette være en av forklaringene på noe av hans utrolige suksess?

Men Olufs verden er først og sist Rallkattlia. Stundom kan det slå en at denne nordnorske bygda er selve verden –der Oluf blir en slags Chaplin, den «lille mann» som bare har sin kløkt og sine nødløgner å klare seg med i livskampen. Politimanens og den storvokste kraftkarens rolle i Chaplinfilmene er i Rallkattlia overtatt av lensmannen og Emma, representantene for autoritet, fysisk overmakt og samfunnets vedtatte normer for skikkelighet.

I livet kjemper vi jo så mange av oss mot dette mangehodede troll som heter Samfunnet. Nesten uansett hvor vi står, har vi

alle mot oss et «noe som sværere er» og som begrenser vårt «private initiativ». Det er vel derfor både små og store fryder seg når Chaplin (eller Oluf) dukker for slagene eller smetter unna som en røyskatt mens autoritetens (eller Emmas) straffende neve treffer lufta eller mursteinsveggen.

Derfor et engstelig spørsmål til slutt: Kanskje vi i mangt likner Oluf mer enn vi vil vedgå? Vi lyver jo (litt). Vi hykler (litt). Vi snyter (litt). Vi brenner (litt). Vi baksnakker (litt). Vi misunner vår nabo hans okse og hans asen (litt). Vi er alle syndere –bare innrøm det, selv om vi gjør alt for å «rasjonalisere» i et evig rollespill i omgangen med medmennesker på livets scene. For vi **kan** «gamet». Oluf kan ikke –selv når han prøver. Han er og blir seg selv.

Flåkjeftet dobbeltgjenger

Av Odd Sønvisen

– No ska du tru det, –bla'smørarn trur han e blidd diktar!

– No må du ailså hoille kjæften, Oluf, sier Arthur Arntzen avslørt og biter seg i leppa.

– Ha, ha, der kain du se kossen du e. Aildri tør du å si sainnheta sjøl. Du ska ha mæ tel å si dein, sier Oluf triumferende med tommelfingrene i vest-ermet.

– Han tyranniserer meg, sier Arthur Arntzen og peker med tommelen over skulderen mot sin i Norge viden berømte dobbeltgjenger Oluf Rallkattli.

Skal man, i all ydmyghet naturligvis, forsøke å risse en profil av den ene eller den andre i dette forunderlige dobbeltgjengeri, vil det alltid være nødvendig å kaste et øye til dem begge.

For å ta borgeren Arntzen først, så er han en forholdsvis hederlig og vel omtalt mann med en viss karriere bak seg som pennefakter, kommunepolitiker, fotballspiller, ungdomslagsformann, kinobestyrer, avholdsmann og ivrig forkjemper for den lille manns sosiale nødtørftighet.

La også være nevnt hans blyge hjerte og hans myke sans for poesi, og vi har et bilde av ham, helt i pakt med de mest fryllyndte Venstretradisjonene.

Arntzen er en fornuftig mann med bil og hus og kone i Tromsdalen, samt hytte på Kvaløya.

Dobbeltgjengeren Rallkattli er bosatt i distriktet. Han er en fillete og fjern fetter av den svenske livslasaron Kolingen.

Der Kolingen vandrer langs den islagte «trottoar» på veg fra krematoriet med sin svigermors urne, stanser han et øyeblikk opp, gransker den glatte gaten og tar sin beslutning:

– Nu ger jag fan i pieteten, nu strør jag med gumman.

Oluf Rallkattli, derimot, sitter på en benk i Kirkeparken i Tromsø, tar seg en brødskeive fra et medbrakt matspann og en «kaffikjeft» fra en falmete termos. Og mens han venter på melkebåten forkynner han for interesserte forbipasserende:

– Æ ha' kje flirt sånn siden mor hennes Emma ramla ner gjønna kjellertrappa og braut a lårbeine.

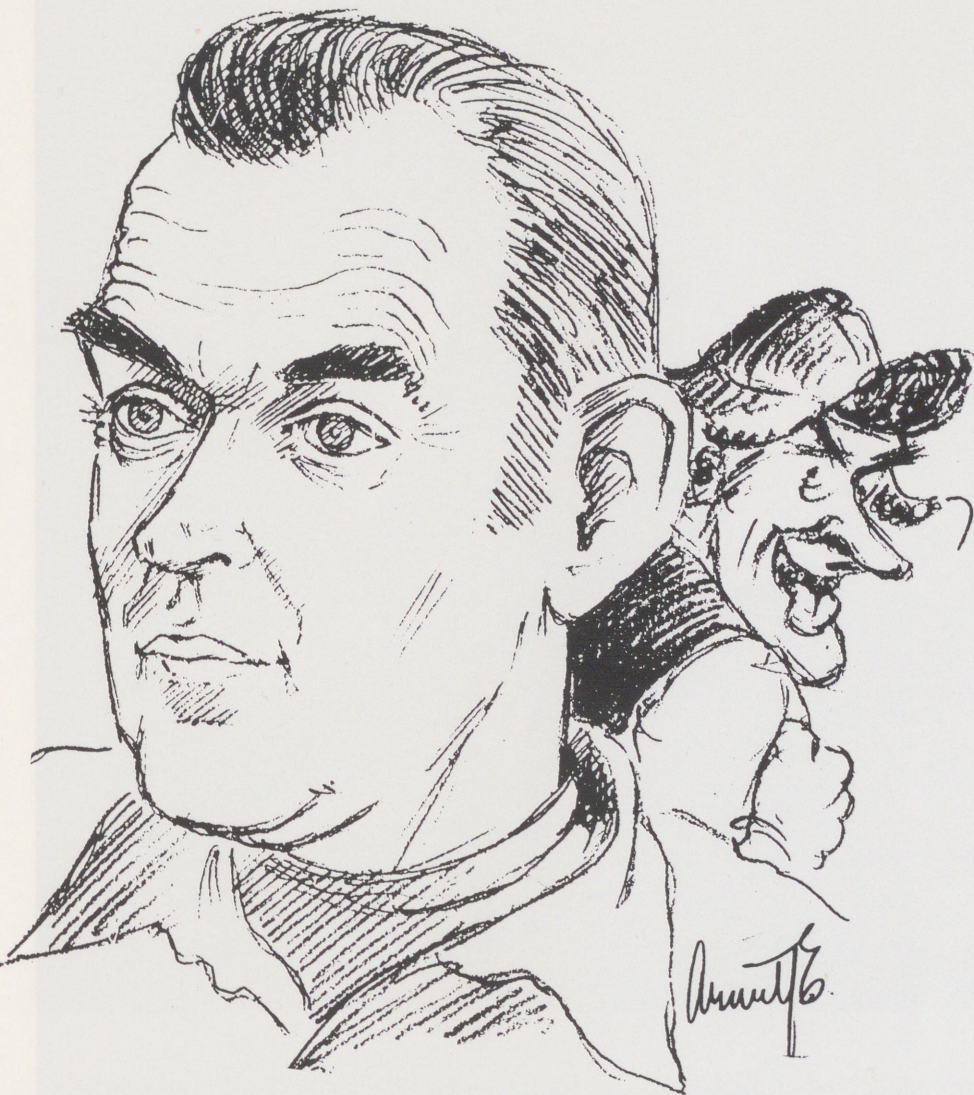
Men der opphører også det humoristiske frendskapet mellom Oluf og den frie, svenske fant. Kolingen vaser ut i verden med sine lasaronvenner og sin underfundige verdensanskuelse, mens Oluf Rallkattli tar melkebåten hjem, vasker skankene i syltelake og hiver seg som en dørmatte foran sin overveldende, prektige viv, Emma, når hun stiger opp fra vaskekjelleren, –eller fra møte i det Hinsidige, som Oluf velger å benevne hennes underjordiske sysler.

Så lenge Oluf er alene på bytur kan han være en skarpsindig fleip av en samfunns-satiriker. Der er ingen dumhet begått i et rådhus, på et fylkesmannskontor, i en bank eller i et skolestyre som ikke kommer Rallkattli under nesen der han henger over skuldrene på sin dobbeltgjenger, bladmann Arntzen.

Totalt uansvarlig svinger han satirens salte svøpe over leg og lærd. Ringside sitter kanskje en banksjef, en fylkesmann eller et skolestyremedlem, som under Olufs svøpe vel skulle ønske at de aldri hadde påtatt seg sine verv. Men aldri er han ond-sinnet, og aldri slår han en mann som ligger.

Oluf Rallkattli er typen på den saftige, ordrike, nordnorske havbonde, som nå er gått av moten, men hvis form tør være kjent og konservert gjennom beretterne Ola Heide Aas og Petter Wessel Zapffes nedtegnelser i boka «Vett og uvett».

Men Oluf har også dype røtter i europeisk kulturhistorie. Han er i slekt med den romerske slaven på imperatorens seiersvogn som hadde til oppgave å hviske til sin herre: –Husk at også du er et menneske! Han er en slektning av renessansefyrstens

hoffnarr som lettet maktens trykk ved å drive gjøn med makthaveren. Han eier den underpriviligertes bestridelige rett til å si hva han vil, til hvem han vil! Han sier det mange av oss gjerne ville sagt, dersom vi bare hadde hatt mot og form til å si det.

Og nettopp det elsker vi ham for! Rent utvendig kan han ligne Chaplin. Men han mangler Den Lille Mannens høflighet og polerte manerer. Han er rett og slett for stor i kjeften.

Samtidig eier han noe av en Leif Justers publikumstekke. Han kan komme inn på scenen og hengi seg til det ufatteligste tøv. Men publikum elsker ham, de jubler bare de hører stemmen.

Men Rallkattli er ingen kopi, selv om han som sine litterære fostermenn skuer verden fra kammersglasset hjemme i Rallkattlia.

Han er en original, litt lurvete personlighet. En stadig hjemmebrenner (Arntzen er avholdsmann) og en livat jentefut, der han sabber omkring i sine ull-ladder og sin ringe bondemannskledning. Hans kommentar bugner av aktualitet, frodig humor, underfundig smådjevlskap og lun komikk.

Rallkattli er vel, som Arntzen på sin måte, en lykkelig mann i verden. Men han har to kors på jorden: Det er hans kone, Fandens Oldemor, Emma, og gårdsskamma, sønnen Lars.

Emma er vel den mest strisindige av alle de hersens kvinnfolk Vårherre har villet straffe nordnorske menns forsyndelser med.

Sønnen Lars er en levendegjørelse av folkeeventyrets Gale- Mattias. Dessuten ble han født utidig, og det var vel for den forseelsen at Oluf ble straffet med Emmas livsvarige nærvær.

Når lattersalvene i teatersalongen har lagt seg litt, kan man i egenskap av presse-mann, reise seg fra sin plass, og gå inn bak scenen hvor kollega Arntzen sitter og tørker av seg Oluf-sminken. Så kan man slå et slag over gulvet, tørke av seg de siste lattersalvene og spørre:

– Si oss Arntzen, hvor henter du alt dette fra?

Da er det sannsynlig at Arntzen sørgmodig vil svare:

– Nei æ vet 'kje. Du får spørr han Oluf!

Anarkist og moralist

Av Nils Magne Knutsen

Denne Oluf.

Ja, denne underlige Oluf og denne uunnværlige Oluf, hva er det egentlig som er så merkelig med en slik døgenikt og bygdegap og hvorfor er så mange så svake for ham? Lar vi oss kanskje forføre av det kvikke løftet i laiddan der han stadig vandrer over TV-skjermen og inn på varemeser og fiskefestivaler og tunnellåpninger og kulturdager og festspill og fotballkamper og kortsagt inn i vår felles oppmerksomhet, eller kan det være skinnlua, med tydelige spor av sjerokk og annet slagferdig klima, eller muligens hans uttrykksfulle tanngard og hans ditto munnviker forslagent heist opp i det man tror er hvilestilling? Bør man ikke også trekke inn hans glade fistel og hans innfule underbitt, tilsynelatende breddfullt av flir og tobakkssaus og samfunnsnedbrytende moral?

I hvert fall har Olufs appell noe med hans åpenbart fiaskofile skikkelse å gjøre, en skikkelse så absolutt uten verdslig framgang og timelig suksess og med en desto sterkere aura av småbruk og sveltihel, av vårknipe og magert heimefiske, en loslitt hersker over ei spissa, et heimebrentaparat, et par kufor og en avdød raillmons. Ja, for Oluf er illere ute enn noen av oss, dårligere tenner har han også, og nettopp derfor er han vår mann og til å stole på og vi unner ham hvert et poeng. Slik har det forresten vært bestandig, og i alle fall fra don Quixotes tid, at humorister helst skal opptre som riddere av den bedrøvelige skikkelse, i det minste når de står på scenen, og de bør slett ikke bære preg av for mye gull og grønne skoger og velpolert borgerlig korrekthet, nei, helst så lite slips og så lite artium og så lite sjefsregulativ

som mulig. Det er med vittigheter som med tegnestifter: De stikker farligst når brodden vender oppover.

Men det er ikke bare det at Oluf innerst inne er en anti-autoritær opprører og anarkist, det er også noe eget og ekstra med den verden han lever i: Det er en verden som i utgangspunktet ser stabil og trygg ut, men som til stadighet trues av fantasien fryktelige makt til å utløse katastro-

fer over Raillkattlias hardt prøvende beboere. Oluf beveger seg liksom alltid i et minfelt der hverdagen regelmessig eksploderer i lystløgn og fabel, og med Oluf som begeistret skytebas, til tross for at det gjerne er ham selv det går verst ut over. Det som gjør dette til noe mer enn bare spøk, er at Raillkattlia så ofte fungerer som trollspeil for vår egen verden, et trollspeil der ting og saker og personer på sett

og vis er gjenkjennelige, men samtidig endevendt og forskjøvet, forstørret eller forminsket ettersom det høver. Og i perspektivforskyvningen ligger humoristens mulighet til å løfte viddets drepende knappenål mot alle ballonger av pompøs selvhøytidelighet.

Men er det da slik at Oluf fungerer både som lystløgner og moralist, på en og samme gang?

Javisst! Og forresten er det dessuten å mangt og så diverse som gjør at en kan trykke Oluf til sitt hjerte: Hans evne til stadig å fornye seg. Hans mot til å formulere seg såpass skarpt til sine egne oppdragsgivere at man aldri behøver å mistenke ham for å være kjøpt. Hans evne til å skape atmosfære, til å løfte øyeblikket, til å lokke oss med ut i humorens alvorsfulle og lykkelige lek. Man snakker iblant om hvor viktig det var for den nordnorske selvfølelsen at Hålogaland Teater kom og begynte å spille på dialekt, at man kunne høre Halvdan Sivertsen i 9-timen og Tove Knutsen og Arvid Hanssen i Ønskekonsernten, at Bodø-Glimt rykket opp i 1.divisjon.

Man bør legge til: Hvor viktig det var at vi også fikk en humorist i 1.divisjon, en humorist som stadig scoret, også på borte-bane. Vi må innrømme at Vett og uvett, Nord-Norges uovertrufne humoristiske bibel, er forblitt en intern nordnorsk affære. Men gjennom Oluf er nordnorsk humor blitt nasjonal, riksdekkende. Om man ikke innser at dette har vært viktig, så innser man ikke den betydning humor har for oss alle, og den rolle humor spiller i media og i det offentlige liv.

Så denne dugløysa av en bygdegap ifra Raillkattlia er sannelig ingenting å spøke med, og saktens kan han løfte overmodig på laiddan i trygg forvisning om at han ikke bare har gitt nordlendingene anledning til å le av andre, men også gitt nordlendingene rikelig anledning til å le av seg selv.

MØTER • KONGRESSER • KURS

Hotell med Propell

673 Køyer
8 Salonger
3 Spisesaler
3 Kafeteriaer

og 186 profesjonelle sjøfolk som
skaper et møtemiljø du aldri glemmer.

Vennlig hilsen

M/S «POLARLYS» • M/S «MIDNATTSOL» • M/S «NORDSTJERNEN»

TROMS FYLKES DAMPSKIBSSELSKAP

9000 Tromsø - Tlf.: (083) 86 088 - Telefax: (083) 88 710

Han Jændor står ikkje høyt i kurs hos ho Jændina.

Eit alvorleg emne for scenisk komikk

Av Ola Jonsmoen

Folkekomedien er ein litterær og scenisk uttrykksmåte som aldri fann nåde for kritikken. I så måte delar han skjebne med folkelivsskildringa, folkemusikken og folkekunsten. Det er naturlegvis mye vist i den temmeleg avgrensa norske kritikerstanden, men enda meir gale.

Framfor alt er dei norske kritikarane så livredde for å vera provinsielle at dei gjer seg småskorne og trongsynte, retteleg sekteriske i sin andedam. Dei kan ikkje ha sansa korleis den eksplosive kunsten frå andre verdsdelar enn Europa faktisk har sprengt rammene mellom folkekunst og kunst, mellom folkehumor og filosofi, mellom latter og gråt. Dei har berre i liten mon sansa at dei same eksplosjonar har skjedd i europeiske land, der folkekomedien som form, og som publikumsjarmende teater, gjev ei ramme både for samfunnskritisk og sentralpsykologisk nyskapning, burleske skodespel, hysteriske farser, melodramatiske tragediar, med føremål å setje dagens groteske liv i relieff, eller rett og slett opne for forfattarar og skodespelarar i eit sceneuttrykk, som vil kunne mobilisere mye skapande energi.

Av og til kan ein få det inntrykket at den såkalla skolerte kritikken har drepe glede i norsk teater, iallfall latteren, og skapt ein standardflier, som gjer at folk ikkje tør le av det dei finn morosamt, men det det trur dei må finne morosamt. Det er derfor så mange går heimatt eller på restaurant etterpå med eit potetgrev inni sjela. Men ler gjer dei sjølsagt, fordi latter i norsk definisjon meir og meir blir eit muskulært fenomen.

Det hjelper ikkje kva dei seier i djupsindig samtale og alle dei som har greie på kunst og litteratur og teater: Kjelda for

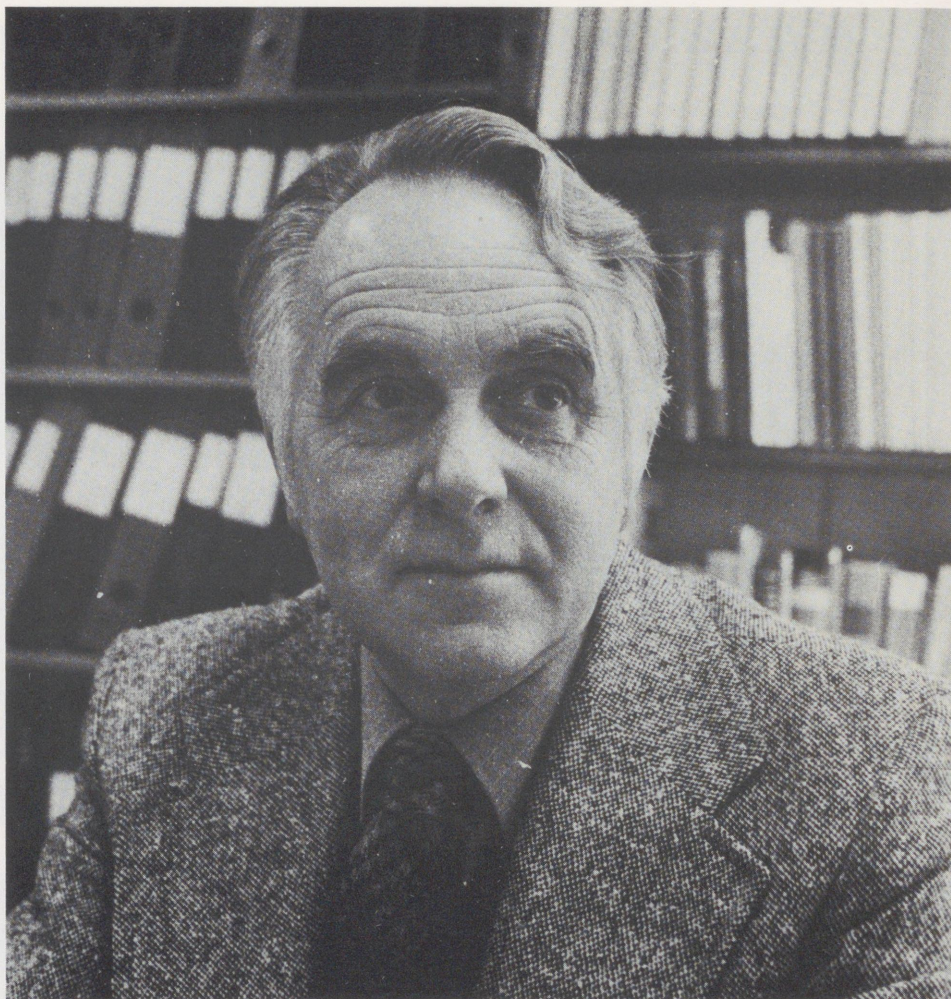

Foto: Hamar Arbeiderblad

all latter er lokal! I siste instans så lokal at vi eigentleg ler best av oss sjøl, eller av våre næraste grannar. Humor som eit slags internasjonalt fenomen er ei meiningssløyse, på same måten som internasjonalt kjærleik er det, internasjonalt svart-sjuka, global smerte. Var det ikkje banalt sa eg globoid smerte, –ei slags lettare hovudpine, men ikkje djupt opprivande og vond.

Det folkelege

Mistrua til det folkelege –og det er slett ikkje noko kvalitativt lagmål –har gjort mye norsk kunst lite merkverdig og iallfall unødvendig blodfattig og bleik. Det fins eksempel i fleng, frå litteraturen til dømes. Garborg var så forbaska mye til jærbu at han måtte til utlandet før dei såg han var allmenn europear. Som om den svartaste sjalusi ikkje fins på Jæren eller i

Namdalen med Olav Duun eller i Vinje med Vesaas, som om hat ikkje trivst lokalt, enda hatet er det mest avgrensa som fins, der styrken berre aukar og aukar inn mot menneskehjartet, som om døden ikkje fins 700 meter over havet, eller kjærleiken raud, eller latteren i Homannsbyen, eller glede, visa, songen.

Tilbake til den folkelege latteren. Etter mi oppfatning verkar dette revydefinerte ha-ha-fenomenet som blir tvangsdirigert på plass i samtidmedvitet av fjernsynet og andre trendsettande maktmisbrukarar – både blendande og blindande. Som resultat taper svært mange av de som elles kunne tenkje seg å skape noe originalt på dei profesjonelle teatre og på amatørscenene landet over, mot og lyst til å eksponere norsk særpreg og trua på det sjølskapte av eige material, or eiga sjel. Vi nøyer oss, som skapande kunstnarar, utøvande artistar og publikum med det innlånte, det ferdigskapte, og dermed ler folk med potetgrev i sjela av det same repertoaret, frå Engedal til Selje, frå Lista til Vardø. Græt gjer vi ikkje utetter. Ein græt innerter, så nære Polarsirkelen. Ein kan nok kaste kleda i eit strippeshow, men det blir tyngre når ein tek til å få skinnen for å kome inn til sjela. Kaldare dessutan.

Norske fjes

Eg er oppteken av folkekomedien og revyen, i det store og heile teaterhumoren, av fleire grunnar, men vil nemne ein spesiell: Norske fjes! Vi går rundt her til lands og ser ut som kart i Refsedahls gamle skuleatlas, med djupe og dystre furer under polkalotten. Ein orienteringsløpar i norske fjes ville hamne i suraste myra lenge før han fekk klokka seg i mål og oppdage det bere er utanpå det er så alvorleg inni er det verre. Eigentleg ligg det mye urkomisk stoff i dette at vi aldri er nøgde. At vi alltid har vondt samvit. Folk er ikkje friske utan. Av og til kan ein vere freista til å seie at Martin Luther med sin nordeuro-

peiske variant av renessansen, gav oss lov til å pine sjela og speke kjøtet og skygge for auga, men aldri le og vere glade medmenneske. Det er derfor eg vil hevde at vi har behov for eit folkeleg tendensteater mot det permanent vonde samvitet og den sure kvardagen, som definerer så tronge rammer for menneskeleg utfalding at ei munter sjel aldri vil få plass i Stortinget. Dersom humøret syns, vel å merke, for på Stortinget sit det som kjent mange som det ikkje er råd å ta alvorleg. Det verste er at når vi har grunnar til retteleg å kjenne stikk i samvitet, og det har vi ofte, er vi noko nær kjenslelause og såleis ute av stand til å kjenne omsorg, medynk og medmenneskeleg smerte.

Når eg snakkar om norske fjes meiner eg sjølsagt også norsk folkesjel, som stikkord for eventyr, segner, mytar, lygarsoger og historier. Den velpoengterte historia, skrøna, står i fare for å dø ut. Ho blir ikkje overlevd etter munn-mot-munnmetoden lenger. Folk skrønar ikkje saman. Lyg ikkje, saman. Fortel ikkje anna til kvarandre enn repetisjonar av fellesmyten, som lansert gjennom dei såkalla massemedium er variantar av kven som med rette eller urette deler seng med kven, av kjentfolk. Men dei andre folkelege fortellingane står i fare for å forsvinne heilt, og med dei vesentlege bitar av vår mentale utrustning, fantasien nemleg, den kreative intelligensen som er livsviktig, skal det bli artig å leve i kvardagen, skal vitskapen kunne finne remedier til lykke og undergang, og kunsten tolke den same lykke og den same undergangen. Dette er eit dramatisk trugsmål mot vår nasjonale overlevingssevne.

Vår fantasi

Derfor er det eg rettar ønsjekvisten mot teatret, i von om at scenekunsten, den profesjonelle, og sceneleiken i amatørteatret, skal makte å redde skrønene våre, sogene, mytane, og slik sette på plass att vesentlege element i våre felleskultur og

våre opplevingssevne. Eigentleg burde mange sjå det morosame og store i den breie, folkelege aksjonen: No gjeld det å redde folkesjela! Det er å dikte oss levande på ny. Det er synleggjere at vi menneske framleis er utruleg forskjellige inni oss, artige og forunderlege, attom fasaden som meir og meir blir lagt til rette etter eit slags ferdighusprinsipp der alle ser like ut og der alle snakkar likt, der alle har same ekteskapelege kriser og same psykiater, der alle ser fjernsyn og alle er forbanna på det dei ser. Vi må grava oss innom skalet, til botnane. Der fins farken og stakkaren og lykkemannen, poeten og djevleutdrivaren, godjenta og drømmaren. Det er eventyrlege sprang inni kvardagsmennesket! Det kan bli interessante, og lattervekkande sprang – ja mest kierkegaardske spring inni hovud og hjarte – om teatret tek norsk eigenart på alvor, og skaper kommers og komedie av det alvorlegaste som fins: Den nyaste utgava av norsk folkesjel. Tek vi den på alvor kan det bli styggeleg morosamt her til lands.

Milde Skandbe Pedersen -89

JÆNDINA

Kostymetegning
til
scenografilandskap.

.....i en stilisert nordnorsk natur.

De aller fleste av oss har et indre bilde av Rallkattlia og dens innvånere. Oluf kjenner vi igjen fra fotos og fra Dagfinn Bakkes tegninger gjennom 30 år, med skinnlue, blå skjorte og vest og et par brune bukser med bukseseler. Også Olufs avkomme Lars kjenner vi igjen i den store ullgense- ren, der han sitter i et hjørne og kommer med sine mer eller mindre velvalgte replikker.

Men hvordan ser det ut i Rallkattlia, og hvordan ser naboene ut?

Den som fikk i oppdrag å framstille bildet av Rallkattlia var Hilde Skancke Pedersen. Hilde er utdannet ved Statens Håndverk- og Kunstindustriskole, avdeling for klær og kostymer, og har de siste 10 åra en lang karriere bak seg innafor teater, dans og fjernsyn. Den første tida etter utdannelsen i Oslo, jobbet hun i hovedstadens kulturborger, men fra midten av 80 åra har hun kommet hjem til Nord-Norge. Hennes hjemplass er Hammerfest, mens det er i Tromsø det er muligheter for å livnære seg i et såpass spesielt fag som scenografi.

– Hva var dine første reaksjoner da du fikk forespørsel om å gjøre scenografien til «Oluf»?

– Jeg følte det som en enorm utfordring, nærmest fryktinngydende å skulle lage en scenografi som så mange mennesker har dannet seg et bilde av. Men jeg prøvde å glemme Oluf for ei stund og satset på at dette var et teaterstykke på lik linje med alle andre teaterstykker. Da gjaldt det å finne HT sitt uttrykk for dette stykket.

– Og hvordan griper man da situasjonen an?

– Først må man gå til teksten. Analysere den, og leite etter den bærende ideen til stykket. Og min ide etter denne prosessen var at dette stykket handla om penge- makt i et nordnorsk kystlandsskap. Og da dukket 1000 lappen opp, som en slags syntese av penger og nordnorsk natur.

– Hvordan har du brukt denne syntesen i dekorasjonen til stykket?

– Jeg fant fort ut at jeg ikke ville legge meg på en naturalistisk linje, men heller plas- sere elementene i en stilisert nordnorsk natur. Derfor har jeg bevisst brukt bl.a. elementene fra 1000 lappen i de forskjel- lige scenebilder.

– Oluf skal ut på en stor turne. Hvilke krav stiller dette til en scenograf?

– Det er i utgangspunktet mye vanske- liggere å lage turnescenografi, enn å kunne bygge opp et fast teaterbilde som skal stå i en sal. På den andre sida kan det være en nyttig og ikke minst en skapende prosess å arbeide med en materie som gir så mye motstand som det å tilfredstille en rekke forskjellige scener.

– Hva skal til for å kunne leve som scenograf i et såpass glissgrent befolkningstrøk som her oppe?

– Først og fremst må man ha evnen til å stå på og være utholdende. For jobber finnes bare man er frampå. Jeg har vært svært glad for de arbeidsmulighetene jeg har fått de siste åra, både på HT, i NRK, i Be- aivvas og i Totalteateret. Det er herlig å jobbe med nordnorsk kultur etter 10 år i Oslo.

Arthur om Lennart

Da Hålogaland Teater tidbød meg en svenske som instruktør til Oluf-stykket trodde jeg det hele var en spøk. Det viste seg også å være tilfelle. Han het Lennart Lidstrøm. Ved vårt første møte tok det meg bare etpar minutter for å skjønne at mannen var pine gal! Og derfor velegnet til oppgaven! Dessuten er han fra ei rallkattbygd i Nord-Sverige. Og som om ikke det er nok: Han kan lese og forstå «Vett og uvett»! Mener han selv.

Problemene i samarbeidet med Lidstrøm, her etter kalt «svensken», har vært mange og uløselige. For uvant som jeg er med teater, var jeg ikke klar over at det som var artig skrevet i manus på død og liv måtte strykes. Spesielt er dette nødvendig i komedier, forsto jeg. Jeg takker min gud for at ikke prøvetiden har vart lenger. Det lille dere får se på scenen er nemlig det som «svensken» ikke har fått tid til å stryke! Noe han beklager meget sterkt.

Om jeg noen gang senere skulle komme til å forsøke meg igjen med et Oluf-stykke, vil jeg ringe «svensken». Og håpe at han er opptatt på annet hold! Både Oluf og Lars ville nok juble om han var ledig, kanskje også publikum, men jeg for min del har neppe helsa til en ny «svenskekrig», sjøll om den i og for seg var artig nok. For det å diskutere humor med en svenske er ustyrtelig morsomt. Det burde heller ha vært iscenesatt.

«Svensken» bruker snus. Jeg syns ikke det hjelper.

När jag tillfrågades av HT om jag ville iscensätta «Oluf» glömde teatern nämna en liten detalj, nämligen; du får aldrig något slutgiltigt manuskript - du ska spä i en mage.

Jag är idag i stånd att artbestämma alla magar i hela världen. Ja, inte nog med det, jag kan också ge säkra långtidsvarsel, upplysa om kommande fiskelycka, beräkna odds och tolka framtiden med hjälp av magen. Inte min - men magen hannes Arthur. En tysk teaterprofessor präntade en gång strängt i mig att mästern Arntzen har rykte om sig att vara avholdsman. Tyvärr tycks vi aldrig kunna komma överens om vad vi ska begränsa eller avhålla oss ifrån. «Fikapaus nu» är därför det mest kända uttrycket för vårt konstnärliga skapande. Detta obändliga behov för kaffedrickande följs förvånande nog av tilltagande magplågor, gärna i kombination med influensa och dithörande sömnlöshet.

En sömnlöshet som för övrigt är av epedemisk art - ty snart stapplar även den trötteste omkring, klarvaken, med nyglaserade och vackert spruckna porslinsögon.

Ja, det är nog sant Arthur; odödlig blir den som alltid ska ha siste ordet. Och dom sömnlösa förstås.

Men när vi så på darrande ben har gått över livets scen ser jag i andanom skriften på en sten:

Här vilar Arthur Arnzens mage med vidhängande kropp, tills han får en ny idé och stiger opp.

OLUF

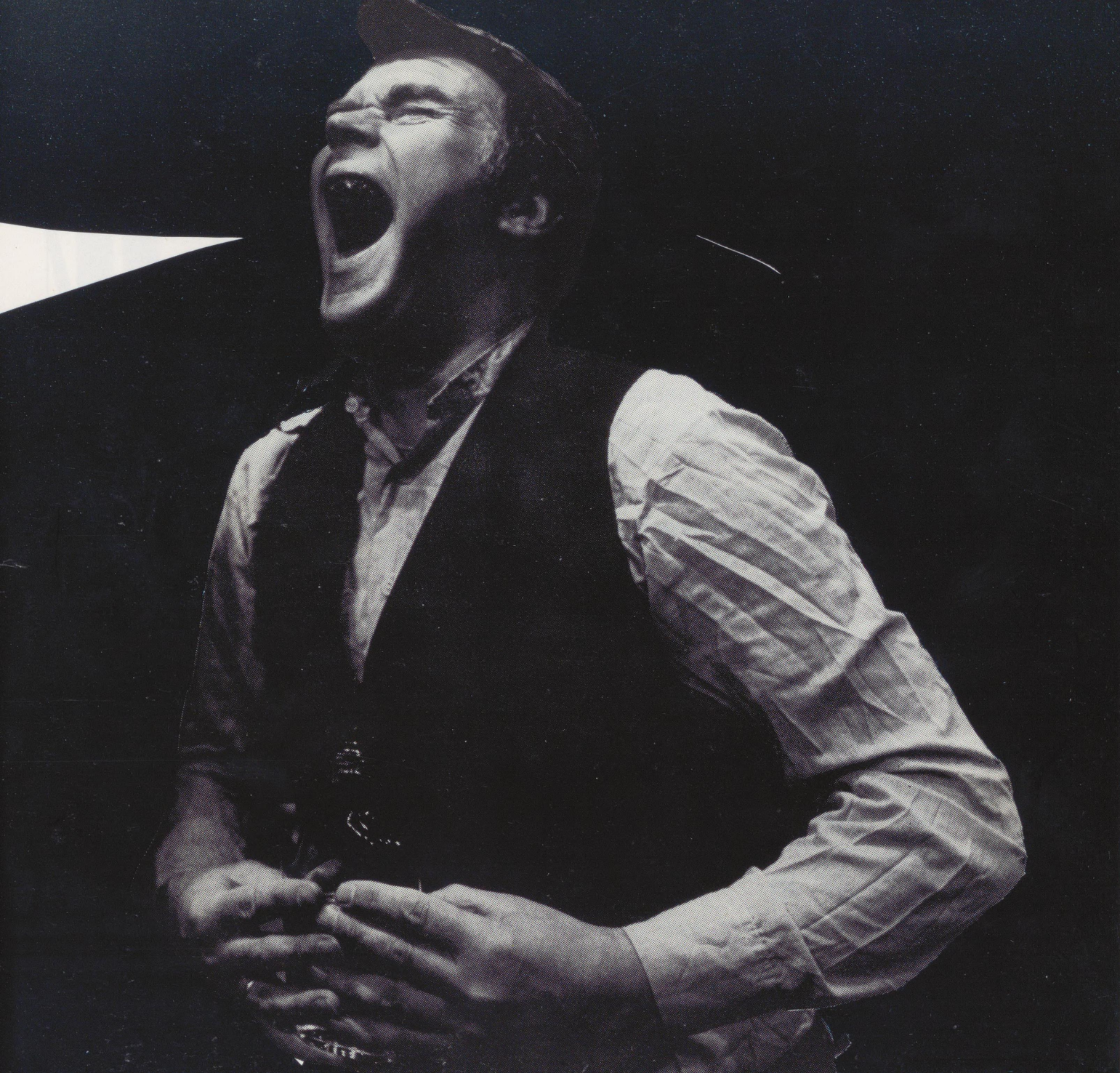
Av Arthur Arntzen

Oluf	Arthur Arntzen
Lars	Asle Myrvoll
Albert	Sigmund Sæverud
Albertine	Maryon Eilertsen
Jændor	Kristian Fr. Figenschow
Jændine	Guri Johnson
Sigvart	Svenn Bernhard Syrin
Sigvarda	Maria Toming
Post-Hans	Oddvar Hellan
Banksjefen	Oddvar Hellan

Regi og dramaturgi: Lennart Lidstrøm
Scenografi: Hilde Skancke Pedersen

Inspisienter: Arne Skog og Inge Kolsvik
Sufflør: Siv Knutsen
Lys: Reidun Gaaseide og Frank Johansen
Parykker og masker: Anne Britt Henden
Rekvisitter: Christina Skalegård og Jon Andreassen
Lydkontentum: Inge Kolsvik
Scenemester: Morten Andersen
Systue: Liv Henriksen og Anne Gammelsæter
Snekker: Børge Kvaal
Smed: Stein Roald Eliassen
Dekorasjonsmaler: Martin Eilertsen og Christina Skalegård

Foto: Ola Røe
Plakat/programforside: Dagfinn Bakke
Sats, paste og trykk: Lundblad Grafisk
Programredaktør: Jens Harald Eilertsen
Ansvarlig utgiver: Bernhard Ramstad

DU OG LOFOTEN I SENTRUM

Vi kjører buss,
arbeider innenfor nesten alle typer transport,
betjener utenlandske cruiseskip,
turistene måper,
vi samarbeider med transportkolleger slik at
vi kan nå alle i landet,
vi beskjeftiger godt over 1% av Lofotens yrkesaktive befolkning,
våre ansatte er det beste vi har,
våre maskiner det nest beste,
vi er medeiere i en rekke selskap,
vi kunne vært fornøyd.....

men vi vil mere

8200 Fauske

Tlf. 081 43366

8370 Leknes

Tlf. 088 80344

8300 Svolvær

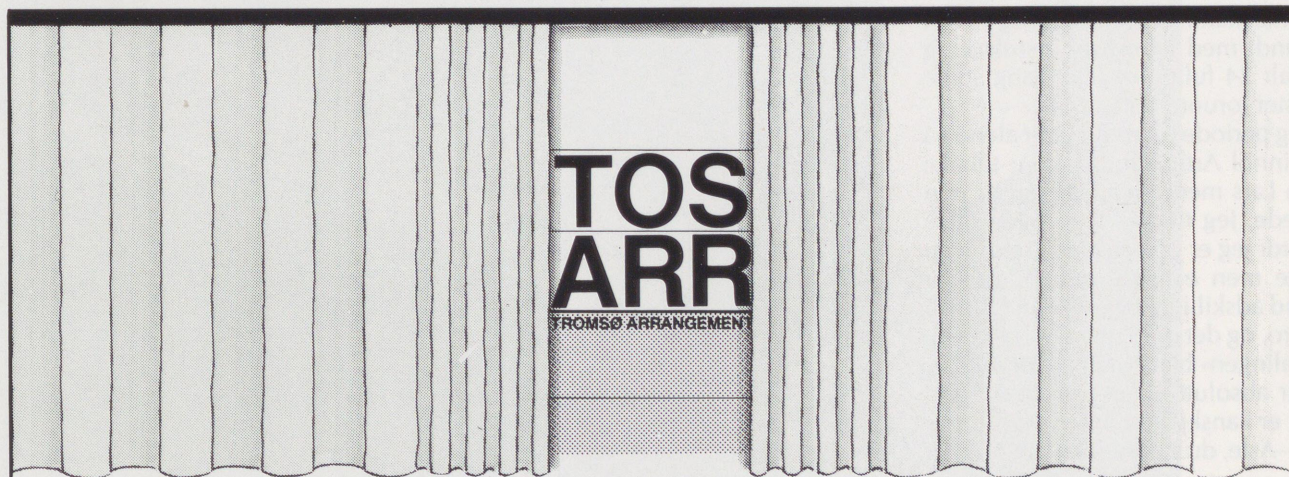
Tlf. 088 70877

A/S LOFOTEN TRAFIKKLAG

RØE FOTO

10 år
som
Teaterfotograf
for
Hålogaland Teater

Postboks 528 - 9001 Tromsø, Norway
Telefon 083 87 968 - Telefax 083 56 406

Vår scene

Når teppet går opp for arrangementer i Tromsø, er det svært ofte vi som trekker i trådene.

TOS ARR Tromsø Arrangement as
Storgt. 61, Postboks 312, 9001 Tromsø
Tlf.: (083) 10 000, Telefax: (083) 10 010

Han Lars.

Asle Myrvoll som Lars er etterhvert blitt fast inventar i Oluf-showene rundt om i landet. Her forteller Asle litt om seg selv og sitt forhold til Lars.

Jeg er 47 år, født og oppvokst i Tromsdalen og bank og revisorutdannet. Etter mange år i bankvesenet gikk jeg over i butikkbransjen og eier og driver idag en større sportsbutikk i Tromsø. Er gift med Tordis og vi har tre barn.

– Lars-rollen skrev Arthur til meg i 1959-60 bare kort tid etter at han hadde skapt sin Oluf. Han skrev bl.a. en komedie som han kalte «No tell dags» og som vi reiste rundt med i Tromsø-distriktet og spilte i alt 24 fulle hus. Dengang spilte hans søster Jorunn, ho Emma.

– En lang periode opererte Oluf alene på scenen inntil Arthur for et 10-år tilbake fant å ta Lars med igjen. Og det til min store glede. Jeg trives i Lars-rollen, ikke minst fordi jeg er blitt så glad i denne litt enfoldige men eigode gutten. Lars er imidlertid adskillig gløggere enn Oluf latter til å tro, og det er jo ofte det som bringer «gamlingen» både i tvil og fortvilelse. – Jeg har absolutt ingen teaterbakgrunn men det er kanskje det beste. Arthur sier nemlig: –Asle, du spiller ikke Lars, –du er Lars!

Jeg gleder meg til dette stykket. Det er bare en ting jeg innerst inne frykter, nemlig Arthurs påfunn og improvisasjoner. De synes nemlig å komme like uventet på ham selv som oss arme andre. Da er det ikke bare enkelt og beholde Lars-maskal Men æ skal klare det.

Omsorg for pappa trenges også.

Kvinnfolkan i Rallkattlia

Sigvarda spilles av Maria Toming

Maria holdt på å bli danske, da Hålogaland Teater greip fatt i henne og tilbød rollen som Sigvarda i OLUF stykket. Maria har en lang kunstutdanning bak seg. 2 år i England på Darlington College af Arts og 3 år på Teaterhøgskolen. Deretter var

også hun med i De Unges Forbund, og har siden fungert som frilanser i Oslo, med film (Bryllupsfesten), Det Åpne Teater og Verdensteateret som hovedbeskjeftigelse.

Albertine spilles av

Maryon kommer fra Svolvær og har gjennom sin karriere fra begynnelsen av 70-åra medvirket i både filmer, fjernsyn og teater. Nationaltheateret blei hennes første stopp, før hun kom «hjem» til Nord-Norge. Hun kom til HT i 1977 og har med noen få avstikkere til bl.a. oppstarten av

v Maryon Eilertsen

Nordland Teater og et par år i Oslo, vært på HT. Maryon representerer kontinuiteten på teateret sammen med Sigmund Sæverud, og går til jobben som Albertine med masse kunnskap, både om miljøet hun skal spille i, og som fagperson.

Jændine spilles av Guri Johnson

Guri Johnson er Tromsøjente (selv om hun er født i Bergen). I den familien blir man enten leger eller skuespillere, så Guri valgte siste yrkeskategori. Hun har også filmerfaring fra Piratene (1983) og Sangen om Gambia (1988). Etter gymnas

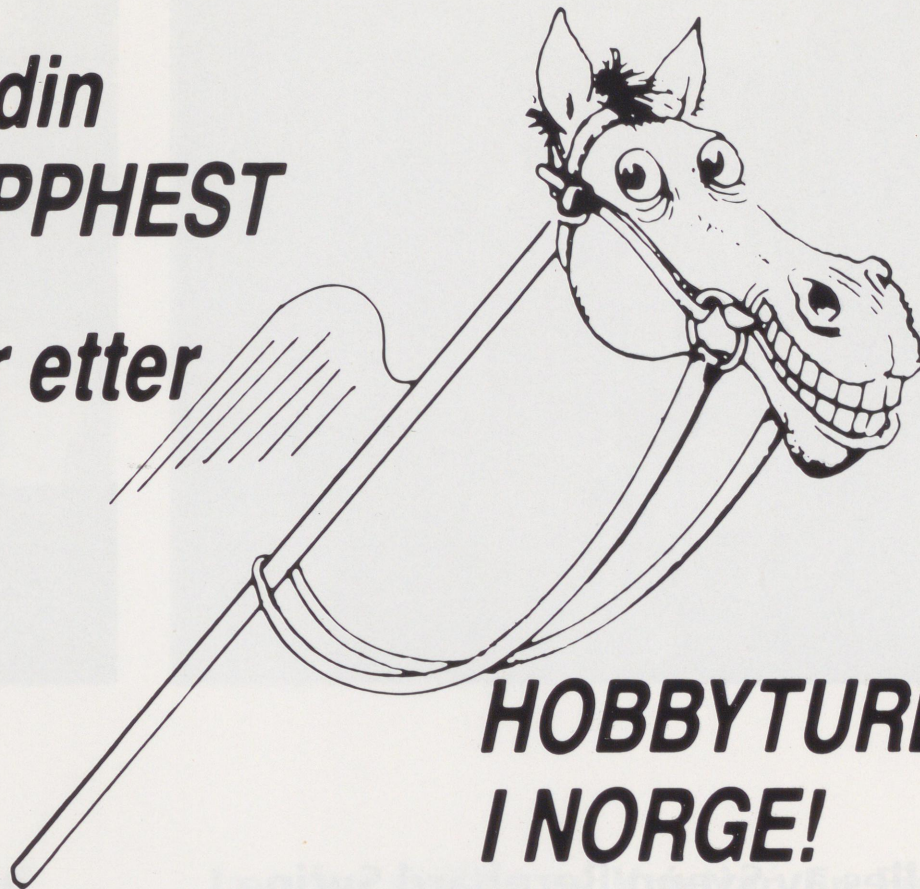
blei det Romeriket Folkehøgskole, før Teaterhøgskolen. Hun var i et år knyttet til De Unges Forbund, en gruppe fra teaterskolen som ville gå nye veier. Etter et år kom Guri «hjem» og er nå fast på Hålogaland Teater.

Befolkninga i Rallkattlia e helt førspelt.

*Plei din
KJEPPHEST*

Spør etter

**HOBBYTURER
I NORGE!**

Tromsø TFDS
A/S
STORGATEN 48

Reisebyrå
TELEFON (083) 55 244 TROMSØ

Mainnfolkan i Rallkattlia

Sigvart spilles av Svenn Bernhard Syrin

I motsetning til Sigvart har jeg levd et omflakkende liv. For 41 år siden så jeg dagens lys på en fødeklinikk under Fredrikstens massive murer. Gikk teaterskole, jobbet tre år på Riksteatret og innpå ti år ved regi-teatret i Møre og Romsdal og siden desember 85 bosatt i Nordens Par(ad)is. Nå har jeg altså havnet i Rallkattlia hjemme i

Sigvarts lune rede. Sigvart ble født med mange små grå men etterhvert som årene har runnet hen har de små grå også fulgt med i spillvannet. I råkall mørketid setter Sigvart pris på en Ballantines uten vann. Gift med Sigvarda, verdens snilleste kjerring.

Albert spilles av S

Ut av Teaterskolen etter fire års utdanning for å lære å lage teater. Har ihvertfall aldri lært noe annet. Tre år på Riksteatret. Deretter fire lange og regnfulle år i Bergen.

I 1971 ble jeg med en del andre gale folk til Tromsø og startet HT. Har siden da vært nord-norsk teaterpote!

Mainnfolkan i Rallkattlia

Sigmund Sæverud

–spilt, regissert, skrevet budsjetter, bearbeidet stykker, laget arbeidsinstrukser, oversatt, undervist teaterelver, teateramatører og prester, lest høyt der godtfolk var forsamlet, og en og annen sjelden gang diktet.

Og i kveld er jeg Albert.

Jændor spilles av Kristian Fr. Figenschow

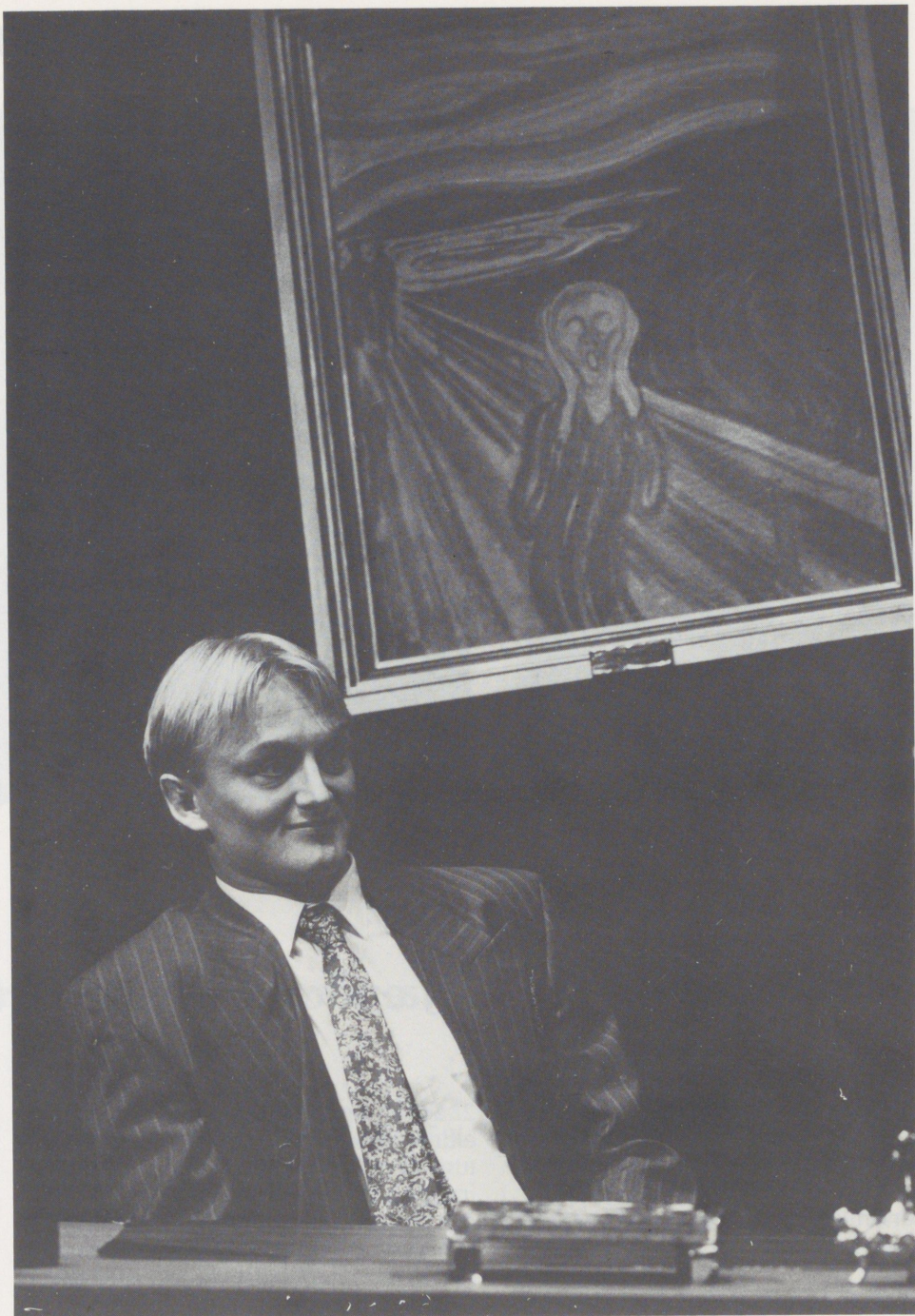
27 år gammel Tromsøgutt med bonate foreldre (Ibestad og Karlsøy). Aktiv teaterentusiast fra slutten av 70 åra og omtrent fast inventar på Polarshow (10 år) og på studentrevyen. Var med i Raska På (80 - 86). Han har også medvirket i to spillefilmer hvorav den ene (Landstrykeren) ennå ikke har hatt premiere.

Piratene blei spilt inn i 1983 og da med en annen av kveldens aktører, Guri Johnson i en av hovedrollene.

Kristian sier at rollen som Jændor kanskje er innebygget i kroppen, siden hans kjødelige opphav kommer fra distriktet.

Banksjefen spilles av Oddvar Hellan

Oddvar er 21 år og har allerede en bakgrunn, både som idrettsmann (judo) og teaterhøgskoleutdanning. Blei utdannet derfra i 1986 og har vært 2 år ved Nordland Teater og ett år på Riksteateret. Han er nå henrykt over å være ved HT, fordi han liker å reise og spille for folk rundt om i landet.

Nordlys Festivalen '90

KULTUROPPLEVELSER I VINTER TROMSØ

- en harmonisk langweekend i

Tromsø 18. - 21. januar

Kontakt 083-10 000 for nærmere opplysninger

Banksjefen spilles
av Oddvar Hellan

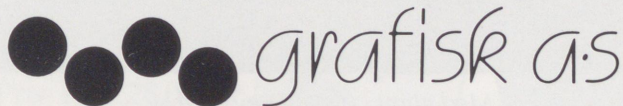
Kontakt 083-10 000 for nærmere opplysninger

Når du skal bestille trykksaker er det for deg en selvfølge å gå til et profesjonelt trykkeri for å få utført dine tjenester. Et trykkeri som du vet mestrer alle dine krav til en god trykksak. Du vet også at det samme trykkeriet gir deg god service på alle dine oppdrag, fordi 16 medarbeidere gir høy fleksibilitet i selve produksjonen. Du skal slippe å vente i lang tid før den ferdige trykksaken ligger på ditt kontor. Det samme trykkeriet har en helt moderne maskinpark som gir høy kapasitet i alle ledd. — Datautstyr på tekstsiden som gjør

om teksten fra ditt manuskript eller fra din diskett til ferdig trykksak direkte på skjerm. Bildene dine blir reprodusert av dyktige fagfolk og med godt utstyr for å gjengi et trykkresultat som er mest mulig likt utgangspunktet — eller i mange tilfeller bedre. Trykkmaskiner som gir høy kvalitet på trykkbildet og som i en og samme operasjon trykker flere farger samtidig. Som prisbevist kunde vet du at det er med på å redusere total-kostnadene på dine trykksaker. Kan det da være noen grunn til ikke å bruke vårt trykkeri, eller er det likevel noen . . . La oss da få høre hvorfor — det kan være noe å se frem til.

TOTALLEVERANDØR AV KVALITETSTRYKKSAKER

LUNDBLAD

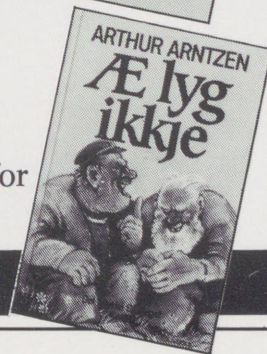
Tlf. (083) 86 775 — Telefax (083) 83 730, Hansjordnesgt. 9 — Postboks 49, 9001 Tromsø

Med glimt i øye og ræva full av.....

Oluf – på trøkk

«Sjansen for at de flirer seg ihjel,
er meget stor». VESTERÅLEN

Kjøp Oluf samla eller kvar for seg – og vent på hausten: Da kjem «Æ SEI IKKJE MEIR».

Illustrert av Dagfinn Bakke. Pris: Kr. 128,00 for kvar bok. Ta ein tur til nærmaste bokhandel!

Samlaget – med smilet på lur

OLUF skal spilles slik!

Urpremiere Harstad 22. juni 1989

Harstad: 23. - 24. juni 1989

Sør Troms: 26.6 - 1.7 1989

Ytre Senja: 2.7 - 7.7 1989

Trømsø premiere: 31. august 1989

Tromsø: 1.9 - 22.9 1989

Lofoten/Vesterålen: sept./oktober 1989

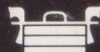
Finnmark: oktober 1989

Troms: oktober/november 1989

Nordland: november 1989

Trønderlag: november 1989

Oslo: november 1989

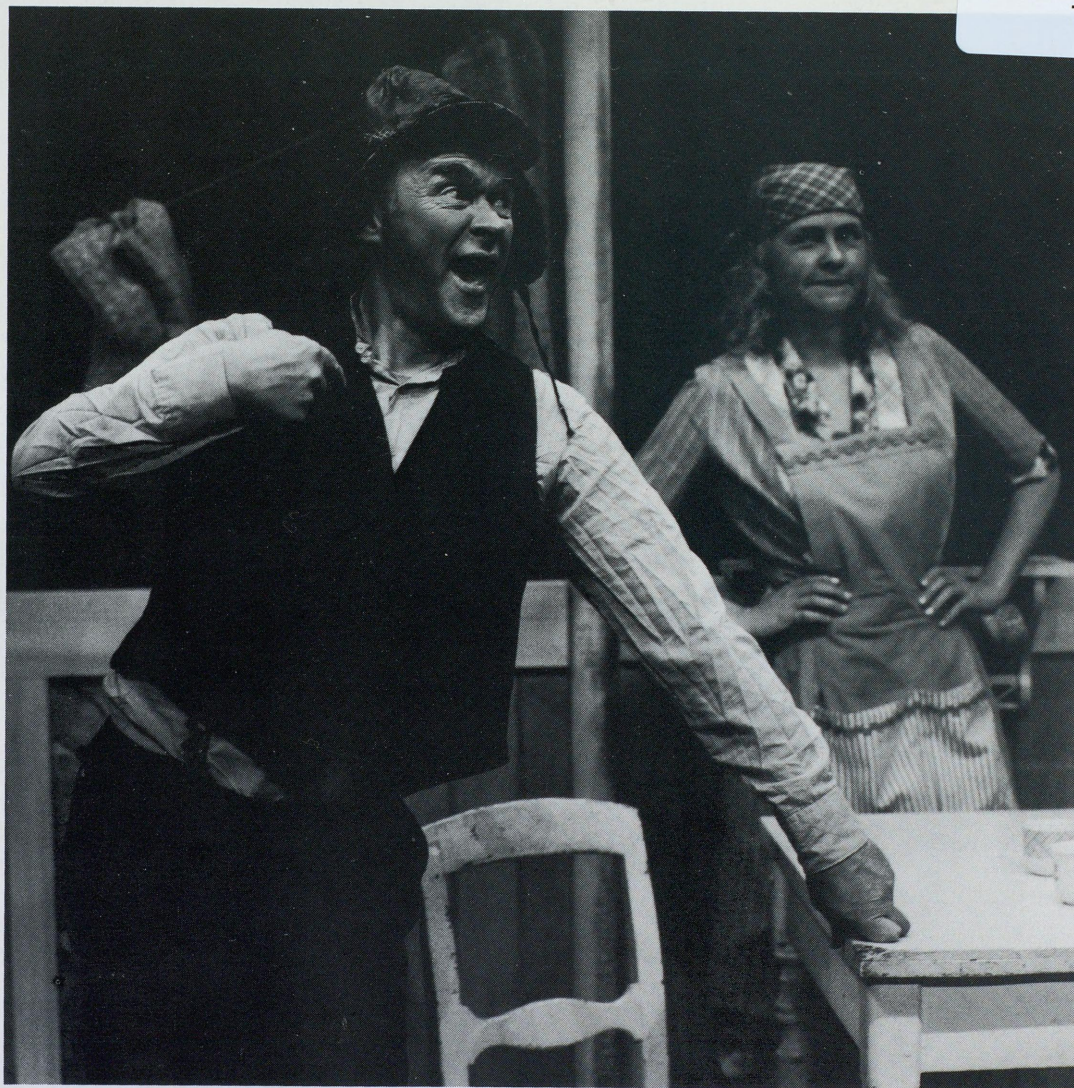
NORSKE MEIERIER

MELK STYRKER

10g163439

HÅLOGALAND TEATER

BOKS 840, 9001 TROMSØ - TLF. (083) 57 711